POKROVITELJ 47. VARAŽDINSKIH BAROKNIH VEČERI

Kolinda Grabar-Kitarović
Predsjednica Republike Hrvatske / President of the Republic of Croatia

FINANCIJSKU POTPORU OSIGURAVAJU

Republika Hrvatska Ministarstvo kulture
Republic of Croatia Ministry of Culture
VARAŽDIN
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA
EFFE LABEL 2017-2018

Zlatni sponzori:

Vindija
AutoCentarKos RENAULT
europlakat

Srebrni sponzori:

CROATIA OSIGURANJE
INA
VARTEKS & VIŠE
otpbanka

Ostali sponzori

MOBILISIS
LUMINI SHOPPING CENTAR
TERMOPLIN d.d. VARAŽDIN
HIDROING
MAMA
"HIDROPROJEKT - ING" projektiranje d.o.o.
Derma
CRTORAD
Žiger
Čistoća d.o.o. Varaždin, O. Price 13, oib: 02371889218
PARKOVI
COLAS Hrvatska
MIV
PBZ CARD član PBZ Grupe
AMERICAN EXPRESS
INPIRIO INTERNATIONAL
Jana VODA S PORUKOM
Safco
pressCut
HPB HRVATSKA POŠTANSKA BANKA
MediaNet

Brandovi

Franck
enjingi
Ekos Cakes
CROATA

Medijski pokrovitelji

Večernji list
e-Varaždin.hr
Varaždinski.hr
Varaždinske vijesti
VTV TELEVIZIJA
7 Regionalni
tportal.hr

Ustanove, institucije i agencije partneri festivala

GMV Gradski muzej Varaždin
galerijskicentarvaraždin
HNK U VARAŽDINU
GRADSKA TRŽNICA Varaždin
Heferer
MU
MALOBERTI artist & music management
Muzej grada Varaždina
POU PUČKO OTVORENO UČILIŠTE VARAŽDIN
Aulos Varaždin
VARAŽDINSKA BISKUPIJA

Magyarország Nagykövetség Veleposlanstvo Mađarske

Institut Balassi Mađarski Institut u Zagrebu

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND TRADE OF HUNGARY

47. VARAŽDINSKE BAROKNE VEČERI

VBV

Institut Balassi
Mađarski Institut
u Zagrebu

Nedjelja, 24. rujna
Katedrala, 20 sati

ZBOR I ORKESTAR PANONSKE FILHARMONIJE

Eszter Zemlényi, sopran
Júlia Balázs, sopran
Zoltán Gavodi, alt
Dávid Szigetvári, tenor
Szabolcs Hámori, bas

Tibor Bogányi, dirigent

András Vass i László Dobos, zborovođe

VBV

Večerašnji je program izuzetno zanimljiv i svakako vrlo poseban jer donosi djela koja još na Varaždinskim baroknim večerima nismo čuli. Doista, tri skladatelja i njihova ostvarenja koja su odabrali ugledni i proslavljeni glazbenici iz Mađarske, ovogodišnje države-partnera festivala, predstavljaju znatno programsko obogaćenje i svakako osvježenje.

Pál Esterházy, Pavao, princ Esterházy od Galánthe, u mađarskom izvorniku Galánthai herceg Esterházy Páal, važna je mađarska povijesna osobnost. Bio je prvi princ u uglednoj mađarskoj obitelji Esterházy od Galánthe od 1687. do 1713. godine, istovremeno na funkciji palatina u Mađarskom kraljevstvu a bio je i carski maršal koji je aktivno sudjelovao u ratovima protiv Otomanskog carstva, za vrijeme Četvrtog austrijsko-turskog rata 1663.-1664, i Velikog turkskog rata 1662.-1669. U prvom je ratu na čelu habsburške vojske protiv navale Turaka bio Raimondo Montecuccioli a habsburški je teritorij branio i Nikola Zrinski VII. (1620.-1664.), još jedan od Zrinskih u plejadi hrabrih hrvatskih vojskovođa. U dramatičnoj borbi kod Sv. Gotharda Turci su bili poraženi a bitka je zaključena mirovnim sporazumom povijesno zabilježenim kao Varšavski mir, jer je car Leopold, spremajući se za veliki Rat za španjolsko nasljedstvo, pristao na primirje kako bi svoje vojne snage mogao usmjeriti za druge potrebe. Za hrvatsku je stranu taj mirovni sporazum bio nepovoljan i Nikola Zrinski VII. otišao je u Beč kako bi protestirao kod cara. Njegovo je neslaganje sa sporazumom međutimm car ignorirao, zauzet prvenstveno borbom za habsburško prijestolje u Španjolskoj, a manje voljan nastaviti borbu za područja koja su ugrožavali Turci, dakle za mađarski i hrvatski teritorij, Nikola Zrinski VII. vratio se u Čakovec i, kako bilježe povijesne knjige, nastradao 18. studenoga 1664. u lovačkoj nesreći kod sela Kuršanca.

Dakle, rođen u Željeznom (mađarski Kismarton, današnji Eisenstadt u Austriji) 1635. godine Pál Esterházy školovao se u Grazu, a kasnije u Trnavi (mađarski Nagyszombat) u jezuitskim školama a tijekom života obavljao je, kao što sam već navela, razne važne državne dužnosti kao glavni kapetan, palatin, glavni župan, dvorski savjetnik, a unaprijeđen je i u rang princa i viteza, ali bitno je i njegovo djelovanje na području umjetnosti. Neosporno je da mu je uzor bio upravo naš Nikola Zrinski VII. Naime, Nikola Zrinski VII. bio je i pjesnik a njegovo je najvažnije književno djelo Jadranskoga mora sirena (Adriai tengernek Syrenaia), pisano na jednom od mađarskih dijalekata i objavljeno u Beču 1651. godine, danas priznato kao jedno od najboljih djela mađarske književnosti (zbirka sadrži nekoliko lirskih pjesama i ep o opsadi te padu utvrde Siget, u kojem je pjesnik slavio smrt pradjeda Nikole IV. Zrinskoga).

Eto, sve je to bremenito sponama-poveznicama između Hrvata i Mađara kao naroda i kao pojedinaca! A za glazbu koju ćemo čuti dobro je navesti i uvod objavljeni na CD-u izvedbe kantata iz zbirke Harmonia caelestis koju je snimio Barokni orkestar Savaria kojega ćemo također upoznati ove jeseni na 47. VBV: „Ako bismo ušli u koju mađarsku crkvu izgrađenu prvih desetljeća 18. stoljeća, vidjevši bogate ukrase, raskošne vijugave oblike, ogromne stupove i, općenito, pretjeranu veličanstvenost, teško bismo si mogli predstaviti da je djelo Pála Esterházyja Harmonia Caelestis seu Moelodiae Musicae Per Decursum totius Anni adhibendae ad Usum Musicorum iz 1711. nastalo u istom razdoblju. Prirodna jednostavnost melodija i njihovih pratnji stoji u oštrom kontrastu s gotovo neprirodnom uzvišenošću Božjih domova od zlata i mramora koji su često zdepasti, no uvijek dostojni poštovanja.“

Skladbe iz zbirke Harmonia caelestis kombiniraju u ono vrijeme poznate liturgijske melodije s napjevima pučkoga pjevanja i to kao karakterističnu ranobaroknu monodiju, dakle jednoglasje uz instrumentalnu pratnju. Svaki od tekstova uglazbljen je u skladu s njegovim sadržajem u pogledu instrumentalne nadogradnje a očituje se veliko bogatstvo ideja u melodijskome tijeku, kao i ukrasa te istančane harmonijske inventivnosti. Posebnu značajku daju rijetki dueti s profinjenim kontrapunktom, a cjeline odaju sklad i kao što naslov zbirke nagovješta, riječ je o pokušaju ostvarivanja „nebeskih harmonija“ u vokalno-instrumentalnim minijaturama jasne duhovne orijentacije. Budući da je zbirka nastajala dulje vrijeme moguće je predpostaviti da su u njoj sakupljeni stavci čiji su autori i drugi dvorski skladatelji, pa nije sa sigurnošću utvrđeno da je samo Pál Esterházy autor glazbe već je moguće da je zbirka plod zajedničkih snaga nekoliko skladatelja. Bilo kako bilo, u vremenu nesklonom umjetnostima, jer postoji uzrečica kako „kada govori oružje onda muze šute“ (inter arma silent musae!!) ostvarena su djela koja potvrđuju glazbenu djelatnost u vremenu i prostoru koji nije uživao dokolicu europskih sredina bez ratnih opasnosti. Pa ipak, ova glazba donosi ljepotu i plemenitost melodija u kojima možemo uživati i svakako zavrjeđuje da ju se oživljava, izvodi i sluša. Ili, kao što je zapisao mađarski recenzent CD-a sa snimkama kantata koje imamo priliku čuti: „Istina je da se zbog turskog osvajanja ne možemo dičiti ozbiljnom baroknom glazbenom tradicijom, ali ipak svi možemo biti ponosni na Harmoniju Caelestis Pála Esterházyja.“

Imena skladatelja Georga Philippa Telemanna i Dietericha Buxtehudea poznata su posjetiteljima Varaždinskih baroknih večeri i budući da pripadaju „glavnoj matici“, Telemannn kasnom i Buxtehude srednjem baroku, dakle velikoj tradiciji njemačke glazbene kulture koja je iznjedrila brojne majstore koji su svojim talentima plodili i oblikovali stilske značajke razdoblja, u ovoj se prigodi njihovim životopisima i djelima pojedinačno neću iscrpno baviti. Gosti iz Mađarske odabrali su doista vrijedne partiture koje svjedoče vrhunske domete barokne instrumentalne i vokalno-instrumentalne tvorbe.

A bilo je to vrijeme u kojemu su skladatelji istovremeno bili i vrsni praktični glazbenici, virtuozni svirači i pjevači, koji su zahvaljujući svojim „radnim mjestima“ na dvorovima i crkvama iskustveno sjajno poznavali mogućnosti ansambala, stvarali bez opterećenja da moraju biti „originalni“ i kao „umjetnički zanatlije“ producirali partiture za svakodnevne potrebe svojih poslodavaca. Nastala su tako doista brojna djela, a glazbeni stil nezaustavljive motoričnosti, melodijske senzibilnosti i harmonijskih pravila kojima se stvaralo „nebeski sklad“ otkriva se u uvijek novim varijantama osobnih nadahnuća i individualnih nadarenosti.

Dr.sc. Zdenka Weber

Pál Esterházy	Harmonia Caelestis
(1635. - 1713.)	No. 1 Sol recedit igneus
	No. 22 O, Iesu admirabilis
	No. 26 Surrexit Christus hodie
	No. 27 Surrexit Christus hodie
	No. 8 Iesu, dulcedo
	No. 33 Pange, lingua
	No. 34 Veni, Creator Spiritus
	No. 7 Exsultet iam terra
	No. 29 Ascendit Deus in iubilo
	No. 35 O, niti da stella, Maria
	No. 52 Salve, Paule
	No. 53 Saule, Saule

xxxxxxxxxxxxxx

Georg Philipp Telemann	Suita u D-duru, TWV 55:D18
(1681. – 1767.)	Ouverture
	Menuet I alternativement. Menuet II
	Gavotte en Rondeau
	Passacaille
	Air
	Les Postillons
	Fanfare
Dietrich Buxtehude	Herren vår gud, Der Herr erhöre dich,
(oko 1637. – 1707.)	BuxWV 40, kantata
Dietrich Buxtehude	Pange lingua gloriosi, BuxWV 91, kantata
Dietrich Buxtehude	Schlagt, Künstler, die Pauken und Saiten, BuxWV 122

Panonska filharmonija, simfonijski orkestar grada Pečuha, postao je glavni umjetnički ansambl u Mađarskoj tijekom prošlog desetljeća. Osnivač ovog orkestra starijeg od dvjesto godina je skladatelj George Lickl koji se preselio u Pečuh iz Beča na nagovor pečuškog biskupa i – kao suvremenik W. A. Mozarta – oformio prvi sastav orkestra slijedeći glazbeni ukus i visoka očekivanja koja su imali Bečani.

Panonska filharmonija postala je rezidencijalni orkestar Kodály Centra u Pečuhu, koncertne i kongresne dvorane svjetskog ranga izgrađene 2010. godine kada je Pečuh bio Europska prijestolnica kulture. Od 2011. godine glavni dirigent orkestra je Tibor Bogányi, a rezidencijalni dirigent András Vass.

Orkestar je stalno prisutan u glazbenom životu mađarskog glavnog grada, održava hvaljenu pretplatničku sezonu u Palači umjetnosti Müpa u Budimpešti već više od desetljeća. Republika Mađarska dodijelila je Panonskoj filharmoniji posebno priznanje za rad mađarskih simfonijskih orkestara 2012. godine proglasivši je nacionalnim orkestrom, odnosno „kamenom temeljcem" mađarskih kulturnih vrijednosti koji valja čuvati i podupirati .

Filharmonija, osim što osvaja mađarske koncertne prostore, prima brojne pozive za nastupe u drugim državama, uglavnom u europskim glavnim gradovima. Gostujući umjetnici i dirigenti potječu iz prvih redova međunarodne glazbene scene. Tijekom posljednjih godina, Filharmonija je nastupila s brojnim umjetnicima (neki od njih su Mischa Maisky, Fazil Say, Roby Lakatos, Placido Domingo, José Carreras, Andrea Rost, Gábor Tarkövi, Andrea Lucchesini, Kostas Smoriginas, Guy Braunstein, Zoltán Kocsis, Dénes Várjon, Václav Hudeček, Paul Badura-Skoda, Howard Griffiths, Reinhold Friedrich, Xavier de Maistre…).

Tibor Bogányi – glavni dirigent

Tibor Bogányi smatra se najzanimljivijim i najnadarenijim članom generacije finskih dirigenata, iako je mađarskog podrijetla. S 28 godina postao je glavni dirigent Filharmonije Turku i na toj je radnoj poziciji ostao od 2003. do 2006. godine. Od 2008. godine bio je glazbeni ravnatelj i glavni dirigent Gradskog orkestra Lappeenranta. 2010. godine ravnao je poznatim orkestrom Državnog natjecanja Lappeenranta koje se održava svake treće godine. Mladi dirigent već je dirigirao svim najvećim finskim orkestrima, uključujući Filharmoniju Helsinki, Simfonijski orkestar Finskog radija, Filharmoniju Tampere, kao i Simfonijski orkestar Lahti. Ravnao je i gradskim orkestrima Oulu, Jyväskylä, Kuopio i Vaasa. Dirigirao je i nekolicini orkestara mladih i tri je godine obnašao dužnost umjetničkog ravnatelja Simfonijskog orkestra mladih VIVO. Poznat je diljem svijeta i već je nastupao s mnogim orkestrima.

Nakon završetka studija violončela, nastavio je studij za zborovođu u klasi profesora Jorme Panule i Liefa Segerstama na poznatoj Akademiji Sibelius. Njegov diplomski koncert bila je svjetska premijera „Hobbita" Aulisa Sallinena u Finskoj nacionalnoj operi. Bio je student Jánosa Fürsta na Konzervatoriju u Parizu, a naknadno je svoje vještine razvijao uz Colina Davisa i Jurija Simonova. 1999. godine osvojio je drugo mjesto na Međunarodnom natjecanju dirigenata Jorma Panula. Kao violončelist, osvojio je Natjecanje Weiner Leó 1996. i Međunarodno natjecanje Kuhmo, a na pozornici ga možemo vidjeti i danas, s violončelom ili s dirigentskom palicom.